

Anastasia Karpeta: Fragmentární psaní: Motivy střeoevropského literárního diskursu v postmoderní ruské literatuře

(oponentský posudek diplomové práce na oboru Komparatistika na FF UK v Praze)

Cíl práce, její účel a směřování

Předložená práce představuje pozoruhodný, široce rozkročený a materiálově velice bohatý a pestrý text, který vyváženě osciluje mezi konkrétní textovou interpretací a výrazně komparativním kontextovým zesíťováním, jež prokazuje schopnost formulovat i relevantní a originální zobecněné závěry. Byť je práce psána náročným jazykem, za nímž se skrývají bohaté myšlenkové a formulační procesy, a odkazuje k celé řadě různorodých textů, z jejího celku vyplývá dobře formulovaný cíl. Ten také vysvětluje účel práce: zmapovat jeden způsob kulturní výměny, a to podněty vytvořené v rámci střeoevropského kulturního prostoru, jež jsou později přijímány (či koexistují, byť bez prokazatelného jednostranného vlivu) v prostoru postmoderní ruské literatury.

Metodologie

Práce se jeví jako čitelná a velice přínosná i proto, že směřuje od toho, co je jejímu čtenáři relativně známé (střeoevropská kultura a její tradice či rysy) k neznámému – tím je tvorba ruského spisovatele Pavla Ulitina. Tímto založením práce získala výrazně komparativní charakter, který je důsledně reflektován a promyšlen. Práce si nevypůjčuje jeden metodologický přístup, který by posloužil jako vzor a byl aplikován. Oceňuji, že Anastasia Karpeta si hledá vlastní cesty, jak srovnávací kontext koncipovat, čím jej vybavit a s jakou intenzitou vzájemnou komparaci vést.

Práce oprávněně věnuje pozornost problematice koncipování toho, k čemu může představa střeoevropského kulturního prostoru odkazovat. A je třeba ocenit, že Anastasia Karpeta si svůj úkol neusnadňuje přejímáním metaforických zkratkovitých charakteristik, ale její vlastní výklad nejen sumarizuje vše podstatné, co bylo k problematice Střední Evropy napsáno, ale koncipuje i vlastní výkladovou linku. Vstupní pasáže práce tedy nepředstavují tradiční povinné, ale nudné cviky v konspektování, ale přispívají k čtivosti a podnětnosti práce již od jejího počátku.

Práce s odbornou literaturou

Autorce se podařilo načíst nesmírně rozsáhlé spektrum odborné literatury. Tu nevyužívá ani pro pouhé konspektování a parafrázování, ale ani pro ornamentální přihlašování se k velkým jménům, jež jsou v současnosti v módě, jak tomu často u diplomových prací bývá. S literaturou se zde pracuje tvůrčím způsobem, autorka neulpívá u jednoho zdroje, ale neustále jednotlivá tvrzení, pojmy či formulace konfrontuje s jinými, zvažuje jejich dopad a nepoddává se tlaku problém rychle vyřešit a jít dál.

Styl a prezentace

Na práci je třeba ocenit, že byť autorka není rodilá mluvčí češtiny, nespolehá nijak na zvýšenou míru tolerance, kterou bychom vůči studentům ze zahraničí mohli a měli mít. Práce využívá ustálenou terminologii, je výrazově přesná a jazykově čitelná; drobnými stopami osvojování si českého úzu zůstalo třeba jen opakující se „Cit. po“ namísto správného „Cit. podle“ v odkazovacích poznámkách pod čarou, občasné špatné skloňování („emigrace... byla reálná“ namísto „reálná“ na s. 44) či

nepřirozený větný pořádek („První vězení spisovatele je spojováno s napsanou písmem Andreja Belého antistalinskou zprávou, kterou Ulitin odeslal přednášejícímu.“, opět s. 44) . Naopak velice ohleduplný je způsob citování cizojazyčných textů, který autorka doprovází důsledně překladem do češtiny, ale třeba v případě ruštiny i transkripcí v latině, jež následuje po znění v azbuce. V daném ohledu je třeba ocenit i jazykovou šíři, kterou ve vztahu k odborné literatuře využívá. A ocenit je třeba i pečlivě zpracované přílohy práce, které kromě zprostředkování originální podoby Ulitinových děl funkčně uzavírají celou práci pokusem o vytvoření jeho slovníku klíčových pojmů.

Celková koherence a akademická disciplinovanost

Anastasia Karpeta si neusnadňuje práci tím, že by přímočaře komparovala středoevropský literární či širší kulturní materiál s tvorbou Pavla Ulitina. Pro oba okruhy vytváří složitou, ale produktivní a citlivou konceptualizaci, vykládá dílčí rysy ne jako izolované prvky, ale jako kontextově vázané činitele, jimž lze porozumět právě jen tehdy, pokud provázanost textu a kontextu respektujeme. I přes tuto náročnou a komplikovanou metodu výkladu nabízí ale celek diplomové práce koherentní, dobře sledovatelný text, v němž jsou veškerá tvrzení vyargumentována, dokládána citáty a vyjadřována tak, že čtenář sleduje přesný, analytický text. Ke koherenci přispívá i zjevný fakt, že psaní předchází důsledné a produktivní myšlení. Nejsme tedy vystaveni psaní, jež si v sobě nese veškeré porodní bolesti – zde naopak teprve to, co se ukáže jako nosné a produktivní, je vnášeno do textu, navíc způsobem, který z jednotlivých textových pasáží vytváří celkovou mozaiku.

Práci považuji za velice pozoruhodnou a nadstandardní. Její přínos pro obor spočívá nejen v tom, že představuje českému čtenáři dosud nejspíš neznámého tvůrce Pavla Ulitina, ale i v obecnějším dopadu: Diplomová práce Anastasie Karpety ukazuje, jak je možné postupovat citlivě a obezřetně komparativním přístupem, aniž bychom sklouzli do problematické sféry dokazování vlivu či spekulování o náhodné synchronicitě výskytu určitých rysů; koncept „spřízněnosti“, s nímž autorka pracuje při komparaci Ulitina s Kolářem či Hrabalem, se ukazuje jako nosný a citlivě založený. Práci **doporučuji k obhajobě** a z důvodů rozprostřených v celém posudku navrhuji její hodnocení známkou **výborně**. Myslím, že jen minimální dopracování ve smyslu rozšíření by umožnilo, aby tato práce byla uznána i jako práce rigorózní.

V Praze dne 5. 9. 2015

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.